

Nr 36

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till skatteavdrag för gåvor till humanitära och vissa andra samhällsnyttiga ändamål samt till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 45 av herr *Weiland m. fl.* och II: 50 av herr *Carlsson* i Tibro *m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål»;

II) de likalydande motionerna I:134 av fröken *Andersson m. fl.* och II:173 av herr *Munktell m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte medgiva skattskyldig, som under beskattningsår för vilket taxering verkställes år 1958 eller år 1959, lämnat penninggåva till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar, att vid taxering till statlig inkomstskatt utöver eljest medgivna avdrag åtnjuta avdrag med belopp, motsvarande vad den skattskyldige enligt från auktoriserad hjälporganisation utfärdat kvitto visat sig ha under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva, dock högst tio procent av den beskattningsbara inkomsten,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att bestämma till vilka organisationer gåvorna skall lämnas för att avdragsrätt skall få åtnjutas, samt att riksdagen måtte uppdraga åt vederbörande utskott att utarbeta erforderlig lagtext».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 50 och II: 173.

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för bidrag till vetenskaplig undervisning och forskning inte ansetts kunna medgivas, såvida bidraget inte lämnats av rörelseidkare till teknisk-vetenskaplig forskning inom den bransch, som rörelse-

idkaren företräder. Icke heller har avdrag medgivits för gåvor till sociala institutioner (se t. ex. RÅ 1941 ref. nr 5 och RÅ 1941 Fi not. 534). Däremot har vid beräkning av inkomst av rörelse avdrag medgivits rörelseidkare för bidrag till välfärdsanordningar för i företaget anställda (se t. ex. RÅ 1946 Fi not. 135 och RÅ 1947 Fi not. 650).

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har tidigare upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Genom beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar föreskrevs sålunda, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering.

Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medge, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1944 och 1945 fick åtnjuta avdrag för penninggåvor ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. Avdrag medgavs endast om gåvobeloppet uppgått till minst 1 000 kronor.

De sålunda gjorda medgivandena har föranletts av särskilda förhållanden och varit till tiden begränsade. Vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har av bevillningsutskottet uttalats, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer, som låg till grund för gällande lagstiftning. Därvid har utskottet städse framhållit, att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål inte borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida.

Sedermåra har vid flera tillfällen i väckta motioner framförts yrkanden om avdragsrätt för gåva. Sålunda yrkades i en vid 1950 års riksdag väckt motion, II: 378 (av herr Håstad), utredning i syfte att avdragsrätt för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning måtte införas. Samma års bevillningsutskott erinrade då i sitt i anledning av motionen avgivna betänkande nr 30, vilket godkändes av riksdagen, om utskottets ovannämnda principiella uttalanden. Jämväl 1951 års bevillningsutskott erinrade därom i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 8 i anledning av väckt motion, II: 363 (av herr Johnsson i Stockholm), vari åsyftades införandet av skattefrihet för gåvor till sociala hjälpinstitutioner.

I en vid 1953 års riksdag väckt motion, I: 271 (av herr Ohlon), framfördes samma yrkande som i de nu förevarande motionerna I: 45 och II: 50. Motionerna avstyrktes av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 9, därvid utskottet erinrade om att de ändamål motionärerna avsåg att främja redan enligt gällande lagstiftning i viss utsträckning intog en förmånsställning i beskattningshänseende. Från skattskyldighet till såväl arvsskatt som gåvoskatt var sålunda befriad stiftelse eller sammanslutning, som hade till huvudsakligt ändamål att främja barns

eller ungdoms vård och uppfostran eller utbildning, vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta eller att främja vetenskaplig undervisning eller forskning. Motsvarande skattebefrielse förelåg jämväl enligt förordningen om kvarlåtenskapsskatt. I fråga om inkomstbeskattningen var stiftelse med sådant ändamål som nyss sagts befriad från skattskyldighet, vid kommunalbeskattningen för annan inkomst än av fastighet och av rörelse samt vid den statliga beskattningen för annan inkomst än av rörelse. Utskottet anförde vidare, att även om införandet av en sådan avdragsrätt vid inkomsttaxeringen som den i motionen avsedda skulle kunna medverka till en ökad bidragsvillighet från enskilda donatorers sida, ansåge sig utskottet inte kunna förorda att ytterligare skattelättnader för befrämjandet av nu ifrågakvarande ändamål infördes i vår skattelagstiftning. Vad motionärerna anfört kunde enligt utskottets förmenande ej motivera ett frångående av ovannämnda tidigare från riksdagens sida uttalade principiella uppfattning.

I de vid 1955 års riksdag väckta likalydande motionerna I: 139 (av herr Weiland m. fl.) och II: 427 (av herr Carlsson i Tibro m. fl.) framfördes yrkanden av samma innebörd som i förevarande motioner I: 45 och II: 50. Samma års bevillningsutskott avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17. Därvid sade sig utskottet finna, att vad från 1953 års bevillningsutskotts sida uttalats i denna fråga alltjämt ägde giltighet. Särskilt ville utskottet fästa uppmärksamheten på vad som anförts därom, att ifrågakvarande ändamål redan hade i viss mån tillgodosetts i beskattningshänseende. Även om en avdragsrätt i enlighet med de i motionerna angivna riktlinjerna skulle kunna medföra ett högre bidrag till ifrågakvarande ändamål än som vid motsvarande kostnad för statsverket skulle bli fallet genom direkta anslag, kunde utskottet dock ej finna att detta i och för sig vore ett argument för införande av en sådan avdragsrätt. Utskottet ville härutinnan endast framhålla, att man inte på förhand kunde bedöma, vilka institutioner eller sammanslutningar som skulle komma att erhålla ökade bidrag till sin verksamhet och inte heller hur stora de ökade kostnaderna för statsverket skulle bli.

Slutligen har vid 1956 års riksdag i de likalydande motionerna I: 308 (av herr Weiland m. fl.) och II: 246 (av herr Carlsson i Tibro m. fl.) anhållits om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till tio procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kr., om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål. Bevillningsutskottet erinrade i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 34 om att frågan om avdragsrätt för periodiskt understöd till allmännyttigt ändamål kunde förutsättas komma att prövas av 1950 års skattelagssakkunniga. I den mån motionerna äsyftade avdragsrätt för sådana gåvor, som föll in under begreppet periodiskt understöd, var denna fråga således föremål för utredning, varför syftet med motionerna i denna del redan var tillgodosett. Huruvida avdrag för periodiska utbetalningar av denna art skulle medges eller ej borde inte tas under

övervägande av riksdagen förrän 1950 års skattelagssakkunniga slutfört sin förenämnda utredning. En sådan prövning syntes enligt utskottets mening jämväl påverka bedömningen av frågan om avdragsrätt för enstaka gåvor till allmännyttigt ändamål. Sistnämnda spörsmål krävde icke endast överväganden av principiell natur utan även ställningstagande till åtskilliga praktiska problem. Utskottet var sålunda medvetet om att en dylik avdragsrätt skulle medföra kontrollsvårigheter och även i andra hänseenden vara svår att förena med strävandena att åstadkomma ett förenklat deklarations- och taxeringsförfarande. Utskottet fann för sin del lämpligt att de sakkunniga vid sin prövning av frågan om avdrag för periodiskt understöd jämväl tog principiell ställning till spörsmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid övervägde de synpunkter motionärerna anfört.

I ett den 20 december 1956 avgivet betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd, m. m. har skattelagssakkunniga behandlat frågan om avdrag för periodiskt understöd eller gåvor till allmännyttigt ändamål. De sakkunniga har därvid framhållit, att enbart den omständigheten att ändamålen är behjärtansvärda och att institutionerna behöver stöd ej utgör skäl för avdragsrätt vid beskattningen. Det kan vid förutsättningslöst övervägande befinnas lämpligare att understöd ges i annan form, om understöd från det allmännas sida över huvud taget anses böra ifrågakomma, särskilt om införande av avdragsrätt i och för sig skulle åstadkomma olägenheter. För en bedömning är det emellertid i första hand av betydelse att undersöka, vilka invändningar som kan framställas mot den ifrågasatta utvidgningen av avdragssystemet vid den direkta beskattningen. I detta hänseende har de sakkunniga bl. a. anfört följande.

Enligt grunderna för den direkta inkomstbeskattningens anordnande bestämmes skatteförmågan med hänsyn till den skattskyldiges beskattningsbara inkomst. Denna beräknas med beaktande av omkostnader för inkomstens förvärvande och de nödvändigaste kostnaderna för livsuppehållet (existensminimum). Däremot anses det i princip inte vara av betydelse för skatteförmågan hur inkomsten i övrigt av den skattskyldige i enlighet med hans eget bestämmande disponeras för levnadskostnader, gåvor eller sparande. Från denna regel föreligger undantag egentligen endast så till vida, att avdrag av sociala skäl medges för vissa försäkringspremier. Med hänsyn till anförda omständigheter skulle avdragsrätt för frivilliga understöd till allmännyttiga ändamål kunna betecknas såsom ett avsteg från de grunder, enligt vilka den direkta inkomstbeskattningen är uppbyggd. Skatteförmågeprincipen torde alltså icke kunna åberopas såsom stöd för avdragsrätten. Häremot kan ej med skäl invändas, att det skulle förhålla sig annorlunda, om givaren utfäster sig att under visst antal år betala bidrag av förevarande art. En sådan utfästelse är frivillig och bör ej tillmätas betydelse för skatteförmågan lika litet som skyldighet att verkställa avbetalningar å bostättningslån eller andra skulder.

Understödjande av allmännyttiga ändamål genom avdragsrätt för bidrag därtill skulle medföra, att det stöd som lämnades skulle bli svårbedömligt och ojämnt. Sådana ändamål, vartill högre inkomsttagare lämnade bidrag,

kunde tänkas bli gynnade på grund av att sådan inkomsttagare till följd av den höga marginalskatten hade möjlighet att med mindre personlig uppoffring stödja ändamål, som de ansåge behjärtansvärda. Omfattningen av de bidrag, som skulle erhållas till de olika ändamålen, bleve i icke ringa mån beroende av den energi och måhända även fördomsfrihet, varmed bidragsinsamlingen handhades. Att bidragens antal och storlek icke alltid skulle rätta sig efter ändamålets angelägenhetsgrad och behovets storlek är uppenbart.

Avgränsningen av de ändamål, vars främjande genom bidrag skulle ge avdragsrätt, skulle möta betydande svårigheter. Med den utökning av de kollektiva verksamhetsformerna i samhället, som under de senaste årtiondena skett, tillgodoses genom sådan verksamhet en mängd ytterst skiftande ändamål, som icke kan fränkännas egenskapen av allmännyttighet men beträffande vilka det kan diskuteras, om det allmänna bör lämna stöd genom skattenedsättning. Det torde icke vara möjligt att i skattelagstiftningen mera exakt ange de institutioner eller sammanslutningar, till vilka bidrag med avdragsrätt kunde ges. Varje bestämmelse i sådan riktning av mera allmänt innehåll skulle otvivelaktigt ge upphov till en mängd skattetvister. Beskattningsmyndigheterna torde ofta sakna möjlighet att här fälla rättvisa avgöranden, särskilt med hänsyn till att åtskilliga institutioner och sammanslutningar bedriver verksamhet av ganska olikartad natur. Frågan huruvida och på vad sätt taxeringsmyndigheterna skulle kunna pröva att villkoren för avdragsrätt vore uppfyllda är onekligen mycket komplicerad.

I vissa fall betalas bidrag till allmännyttiga ändamål under sådana former att det är ogörligt att i erforderlig omfattning kontrollera, att bidragen utbetalats, exempelvis då bidrag lämnats vid upptagande av kollekt eller liknande insamlingar.

Bidrag lämnas ofta i form av medlemsavgifter till sammanslutningar, som arbetar för allmännyttiga ändamål. Avdrag för sådan avgift får enligt 20 § KL inte ske. Införande av avdragsrätt för vissa slag av medlemsavgifter (här bortses från avgifter som har karaktären av omkostnader i förvärvskälla) skulle komplicera skattelagstiftningen i hög grad.

Av nu angivna skäl har de sakkunniga inte ansett sig kunna förorda en självständig avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. De sakkunniga har emellertid även framkastat tanken att — om det skulle befinnas angeläget, att vid beskattningen hänsyn i någon form tas till skattskyldigs utgifter av den beskaffenhet, varom här är fråga — en annan utväg än att tillskapa en särskild avdragsform skulle tillgripas. Enklast kunde detta ske genom att bestämmelserna om det nuvarande avdraget för försäkringspremier o. dyl. ändrades så att avdragsrätten omfattade även avgifter eller bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar. Avdragsrätten skulle därvid såsom nu vara begränsad till vissa maximibelopp. Åtskilliga avgifter och bidrag till allmännyttiga ändamål eller till sammanslutningar hade ur social synpunkt ett värde, som kan jämföras med försäkringsverksamhetens, och det kunde därför icke anses föreligga avgörande principiella skäl mot att skattskyldig medges en friare valrätt i fråga om utnyttjandet av ifrågavarande av sociala skäl betingade avdrag. Tekniskt skulle en sådan ändring kunna genomföras på jämförelsevis enkelt sätt genom ändring av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen och 4 § 1 mom. förordningen om statlig in-

komstskatt. Emellertid har en sådan lösning av förevarande fråga vissa beröringspunkter med spörsmålet om avdrag för medlemsavgifter, varför den borde ytterligare övervägas i samband med behandlingen av skattebestämmelserna rörande medlemsavgifter.

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I de likalydande motionerna I: 45 och II: 50 har framhållits, att det är naturligt att man från samhällets sida stimulerar de enskilda insatserna på förevarande område genom att avdrag vid beskattningen medges för gåvor till allmännyttiga ändamål. I anledning av de invändningar mot avdragsrätt för gåvor som skattelagssakkunniga anfört uttalar motionärerna bl. a. att det ur samhällets synpunkt är av stort värde, att människor stimuleras att engagera sig personligt för allmännyttiga ändamål. Detta personliga engagemang — ofta förenat med en oavlönad arbetsinsats — kan inte på samma sätt vinnas genom medborgarnas bidrag skattevägen. En sådan stimulans till oegennyttiga insatser finner motionärerna så värdefull att den väl kan motivera en viss komplettering av de nuvarande skattegrunderna. I motionerna anmärkes, att skattelagssakkunniga i viss mån uppger de principiella invändningarna genom att som eventuell utväg anvisa ett inrymmande av den diskuterade avdragsrätten inom ramen för det socialt motiverade försäkringsavdraget. Motionärerna anför vidare att de enskilda bidragen i ett betydande antal fall skulle gå just till sådana ändamål som statsmakterna själva bedömer som angelägna, men till vilka de inte anser sig ha möjlighet att ge anslag. Bidraget blir genom skatteavdragslinjen i medeltal fyra gånger så stort som statens därvid minskade skatteinkomst. Motionärerna anser det vara av ett positivt värde att uppgiften att bedöma angelägenhetsgraden i större utsträckning sprides till de enskilda människorna. Därmed uppmärksammas viktiga behov, som annars genom sin karaktär lätt går en central statlig bedömning förbi. Slutligen uttalar motionärerna att de problem, som avgränsningen av ändamålen och genomförandet av kontrollarbetet erbjuder, på ett tillfredsställande sätt kunnat lösas i de länder där avdragsrätten har införts.

Inledningsvis erinras i de likalydande motionerna I: 134 och II: 173 om att flyktingproblemen på senaste tid i hög grad skärpts genom den stora strömmen av flyktingar från det krigshärjade Ungern. För att de uppkomna problemen skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt är stora insatser erforderliga såväl av enskilda personer som av de olika staternas myndigheter. Att Sverige i detta hänseende går i främsta ledet är både önskvärt och naturligt. En aktion för lösande av de ungerska flyktingproblemen bör emellertid utsträckas så att möjligheter uppstår att i grunden lösa hela flyktingproblemet i ett sammanhang. Sedan andra världskrigets slut vistas fortfarande omkring 300 000 flyktingar i läger, enbart i Österrike ca 20 000. Flyktinglägren har blivit permanenta företeelser, och de människor, som förts samman där, har i många fall brutits ned psykiskt

såväl som fysiskt. En internationell hjälpverksamhet av den omfattning det här är fråga om kräver vidsträckta ekonomiska resurser. Även om den svenska offervilligheten till den enskilda insamlingsverksamheten givit gott utlyte i form av anseliga bidrag till Ungernhjälpen kvarstår för svenskt vidkommande stora förpliktelser. En samverkan med bidrag från såväl staten som enskilda människor, företag och organisationer skulle härvidlag medföra de snabbaste resultaten. Denna hjälpverksamhet skulle kunna intensifieras och bidragsviljan stimuleras, om givaren medges skattebefrielse intill en viss gräns för de lämnade gåvorna. Dylik avdragsrätt tillämpas generellt för gåvor till humanitära, vetenskapliga, religiösa och litterära ändamål i ett flertal stater, t. ex. USA och Västtyskland.

Att återhållsamhet iaktas vid införandet av avdragsrätt för gåvor till olika ändamål är visserligen riktigt. Men det torde vara uppenbart, att staten vid vissa tillfällen bör underlätta enskilda insatser av ifrågavarande slag. Det förhåller sig otvivelaktigt så, att de bästa resultaten uppnås vid samverkan mellan staten och den enskilde, och det får anses önskvärt, att staten, då den har möjlighet därtill, genom åtgärder av olika slag uppmunt- rar till enskilda insatser. Behovet av internationell flyktinghjälp i våra dagar är förvisso lika behjärtansvärt som de förhållanden, vilka föranledde 1943 års riksdag att fatta sitt beslut om avdragsrätt för gåvor till internationellt hjälparbete. Skattebefrielsen bör av tekniska skäl endast omfatta penninggåvor och avse endast statlig inkomstskatt, alltså icke kommunal- skatt. Det avdragsgilla beloppet torde lämpligen böra begränsas till högst 10 procent av den beskattningsbara inkomsten. Härigenom skapas möjlig- heter att förhindra skattebortfall av alltför stor omfattning och ävenledes att skattskyldiga med stora inkomster kommer i åtnjutande av i detta samman- hang icke berättigad skattebefrielse. Avdrag bör medgivas endast under be- skattningsår, för vilket taxering verkställes år 1958 eller år 1959. Någon begränsning av avdragsrätten nedåt såsom skett tidigare synes motionä- rerna svårigen låta förena sig med grundsatsen om jämlikhet och rättvisa vid beskattning. Skattebefrielsen bör därför göras allmän och inte nedåt va- ra bunden av gåvans storlek. Den erforderliga kontrollen synes kunna ordnas så, att Kungl. Maj:t bemyndigas att bestämma till vilka organisa- tioner gåvorna skall lämnas för att avdragsrätt skall få åtnjutas. Härvid bör föreskrivas, att sådan organisation har att till givaren överlämna kvitto på gåvans belopp. Skattskyldig, som önskar komma i åtnjutande av skatte- befrielse för sådan gåva, skall i samband med deklarationen översända detta kvitto till skattemyndigheterna.

Utskottet. De motioner som utskottet i förevarande sammanhang har att behandla avser samtliga frågan om avdragsrätt vid taxering för gåvor. Så- lunda yrkas i de likalydande motionerna I: 134 och II: 173 omedelbar lag- stiftning om rätt till avdrag vid 1958 och 1959 års taxeringar för gåvor till in- ternationell hjälpverksamhet bland flyktingar. Avdragsrätten borde enligt motionärerna omfatta endast penninggåvor och avse endast statlig inkomst-

skatt. Det avdragsgilla beloppet borde begränsas till högst 10 procent av den beskattningsbara inkomsten. Avdragsrätten borde inte i övrigt vara bunden av gåvans storlek. Erforderlig kontroll kunde ordnas genom att Kungl. Maj:t bemyndigas att bestämma till vilka organisationer gåvorna skall lämnas för att avdrag skall få åtnjutas. Härvid bör föreskrivas, att sådan organisation har att till givaren överlämna kvitto på gåvans belopp. Skattskyldig, som önskar komma i åtnjutande av skattebefrielse för sådan gåva, skall i samband med deklarationen översända detta kvitto till skattemyndigheterna.

I de likalydande motionerna I: 45 och II: 50 hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål. Motionärerna förordar en begränsning av avdraget till en viss procent av den skattskyldiges inkomst, exempelvis 10 procent och att det belopp, som högst må avdragas, fastställas till förslagsvis 1 000 kronor.

Såsom framgår av den tidigare framställningen har frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till olika allmännyttiga ändamål upprepad gång varit föremål för riksdagens behandling. Under åren före och under det andra världskriget fick avdrag åtnjutas för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering åren 1944 och 1945 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt fick åtnjuta avdrag för penninggåvor, ej understigande 1 000 kronor, till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. De medgivanden som vid dessa tillfällen gjorts har föranletts av särskilda förhållanden och varit begränsade till tiden. Då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har från riksdagens sida uttalats, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer, som låg till grund för gällande skattelagstiftning och att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål inte borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida. Riksdagen har sedermera vid flera tillfällen avvisat motionsvis framställda yrkanden om införande av liknande avdragsrätt för gåvor till vetenskapliga eller humanitära institutioner o. dyl.

Vid 1956 års riksdag framfördes motionsvis yrkanden av samma innebörd som i de förevarande motionerna I: 45 och II: 50. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 34 erinrade bevillningsutskottet om att motionerna, i vad de åsyftade sådana gåvor som föll in under begreppet periodiskt understöd, redan var föremål för utredning av 1950 års skattelagssakkunniga. Huruvida avdrag för periodiska utbetalningar av denna art skulle medges eller ej, hade utskottet inte anledning att uttala sig om. Först sedan skattelagssakkunniga slutfört sin utredning, syntes denna fråga böra tas under övervägande av riksdagen. En sådan prövning syntes enligt utskottets mening

jämväl påverka bedömningen av frågan om avdragsrätt för enstaka gåvor till allmännyttigt ändamål. Sistnämnda spörsmål krävde inte endast överväganden av principiell natur utan även ställningstagande till åtskilliga praktiska problem. Utskottet var sålunda medvetet om att en dylik avdragsrätt skulle medföra kontrollsvårigheter och även i andra hänseenden vara svår att förena med strävandena att åstadkomma ett förenklat deklarations- och taxeringsförfarande. Utskottet fann det för sin del lämpligt att de sakkunniga vid sin prövning av frågan om avdrag för periodiskt understöd jämväl tog principiell ställning till spörsmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid övervägde de synpunkter motionärerna anfört.

Skattelagssakkunniga har numera slutfört utredningen om avdrag för periodiska understöd och därvid även behandlat frågan om avdragsrätt för enstaka gåvor. Av skäl, som ovan redovisats, har de sakkunniga inte ansett sig böra förorda avdragsrätt för periodiska understöd eller gåvor till allmännyttiga ändamål. De sakkunniga har i stället framkastat tanken att det nuvarande sociala avdraget för vissa försäkringsavgifter skulle vidgas att omfatta även avgifter och bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar. Denna fråga ansåg de sakkunniga dock ha ett sådant samband med spörsmålet om avdrag för medlemsavgifter att den borde ytterligare övervägas i samband med utredningen av sistnämnda spörsmål. De sakkunnigas förslag är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Som skattelagssakkunnigas utredning utvisar kan införandet av avdragsrätt för gåvor inte motiveras från de principer, som ligger till grund för vår skattelagstiftning. Motionärerna anför emellertid som ett huvudsakligt argument för sin mening att avdraget är berättigat genom sin stimulerande inverkan på de skattskyldigas beredvillighet att ge bidrag till allmännyttiga ändamål. Utskottet vill inte bestrida att det ifrågasatta avdraget skulle få en viss sådan inverkan, men enligt utskottets uppfattning bör främjandet av behjälansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål — som riksdagen vid flerfaldiga tillfällen tidigare uttalat — inte ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida. Förutom denna principiella invändning kan erinringar av annan art riktas mot ett särskilt avdrag för gåvor. Som skattelagssakkunniga påpekat skulle avdragsrätten verka ojämnt och föranleda betydande olägenheter vid taxeringsarbetet. Som förut nämnts är skattelagssakkunnigas förslag i denna fråga föremål för Kungl. Maj:ts prövning, varför utskottet avstyrker utredningsyrkandet i motionerna I: 45 och II: 50.

Beträffande yrkandet i motionerna I: 134 och II: 173 om avdrag vid 1958 och 1959 års taxeringar för bidrag till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar får utskottet framhålla, att allmän enighet råder därom, att vårt land inte bör undandra sig att i mån av förmåga bidra till att lindra nöden bland flyktingarna. Det är naturligt med hänsyn till det stora hjälpbehovet att såväl staten som de enskilda lämnar bidrag härtill. Så har också skett; särskilt de under hösten 1956 inträffade händelserna i Ungern bar föranlett

omfattande svenska hjälpåtgärder. De enskilda medborgarna har bidragit med betydande belopp vid de insamlingsaktioner som ägt rum. Även statliga bidrag har utgått; vid 1956 års riksdags höstsession beslöts ett engångsbidrag å 7 miljoner kronor till Förenta Nationernas flyktingkommissarie. Vidare har riksdagen å tilläggsstat II för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag å 10 miljoner kronor till bestridande av kostnader för ungerska flyktingar i Sverige.

Ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära att staten utöver de direkta anslagen skulle genom att avstå skatt å de enskildas gåvor indirekt lämna ett bidrag, vars storlek inte var på förhand bestämt utan beroende av de enskilda bidragens storlek. Visserligen har vid ett tidigare tillfälle avdrag medgivits för gåvor avseende internationellt hjälparbete, därvid avdragsrätten varit tidsbegränsad och avsett endast gåvor med större belopp. Emellertid torde av olika orsaker icke samma skäl nu föreligga för en dylik avdragsrätt. Enligt utskottets mening bör det statliga stödet inte ges i form av skattelättnad, vilken för övrigt inte skulle inträda förrän avsevärd tid efter gåvotillfället, utan utgå i form av direkta bidrag. Utskottet anser sig därför böra avstyrka de förevarande motionerna I: 134 och II: 173.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 45 av herr Weiland m. fl. och II: 50 av herr Carlsson i Tibro m. fl. om rätt att vid taxering till skatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära och vissa andra samhällsnyttiga ändamål icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; ävensom

2) att de likalydande motionerna I: 134 av fröken Andersson m. fl. och II: 173 av herr Munktell m. fl. om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för penninggåva till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Hagberg, Gustaf Elofsson, Söderquist, Kronstrand, Wörnberg och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Svalöv, Gustafson i Göteborg, Allard, Kärrlander, Persson i Svensköping, Asp, Anderson i Sundsvall, Jansson i Aspeboda, Andersson i Essvik och fru Holmqvist.

Reservationer

I) av herrar *Söderquist, Kronstrand* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett

dels att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som å s. 9 börjar med orden »Som skattelagssakkunnigas», bort ha följande lydelse:

»Utskottet kan inte finna de skäl mot en avdragsrätt för gåvor av detta slag som skattelagssakkunniga anfört vara tillräckligt bärande för att avvisa tanken på en sådan avdragsrätt. De sakkunniga, som är belastade med många och stora arbetsuppgifter, har synbarligen inte haft möjlighet att låta denna fråga bli föremål för en så ingående utredning som den enligt utskottets mening förtjänar.

Erfarenheten har visat att det är svårt att finna möjlighet att bevilja statliga anslag även till mycket trängande allmännyttiga ändamål. Detta bör vara en anledning för riksdagen att ompröva sin tidigare negativa inställning i denna fråga, framför allt med tanke på att avdragsrätt på detta område skulle innebära att ett betydligt större belopp skulle gå till ifrågavarande ändamål än vad som motsvarar statens minskade skatteinkomst.

Erfarenheterna från de länder där detta system praktiseras t. ex. USA, Canada och Västtyskland synes vara mycket tillfredsställande. Några oöverstigliga tekniska svårigheter har inte kunnat redovisas.

Det måste anses vara ett direkt samhällsintresse att medborgarna i stället för att använda hela sin inkomst för egen räkning stöder och av statsmakterna stimuleras att stödja en verksamhet som kan betraktas som samhällsnyttig, inte minst i ett läge, där statsmakterna inte har möjlighet att ge önskvärt stöd. Det skulle betyda en ny stimulans och bättre arbetsmöjligheter för institutioner och organisationer och ökat intresse från många enskildas sida för organ, som de nu får större möjlighet att stödja. Det kan inte vara ett allmänintresse att hela det ekonomiska stödet kanaliseras genom riksdagen och ges i form av anslag. En viss, någorlunda bred marginal för enskilt stöd måste finnas. Det kan sägas höra till demokratisk fostran att stimulera enskilda medborgare att frivilligt avsätta någon del av sin årsinkomst för andra ändamål än egenintressets.

Beträffande yrkandet i motionerna I: 134 och II: 173 om avdrag vid 1958 och 1959 års taxeringar för bidrag till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar får utskottet framhålla, att allmän enighet råder därom, att vårt land inte bör undandra sig att i mån av förmåga bidra till att lindra nöden bland flyktingarna. Det är naturligt med hänsyn till det stora hjälpbehovet att såväl staten som de enskilda lämnar bidrag härtill. Så har också skett; särskilt de under hösten 1956 inträffade händelserna i Ungern har föranlett omfattande svenska hjälpåtgärder. De enskilda medborgarna har bidragit med betydande belopp vid de insamlingsaktioner som ägt rum. Även statliga bidrag har utgått; vid 1956 års riksdags höstsession beslöts ett engångsbidrag å 7 miljoner kronor till Förenata Nationernas flyktingkommis-

sarie. Vidare har riksdagen å tilläggsstat II för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag å 10 miljoner kronor till bestridande av kostnader för ungerska flyktingar i Sverige.

Emellertid finns fortfarande stort behov av hjälp till flyktingar, framför allt till dem som alltsedan andra världskriget lever i flyktingläger på den europeiska kontinenten. Gåvor till det internationella hjälparbetet hör givetvis till den humanitära verksamhet som omnämnes i motionerna I: 45 och II: 50.

Utskottet vill sålunda förorda att en utredning av dessa frågor verkställs i enlighet med vad som föreslagits i motionerna I: 45 och II: 50, varvid vad som anförts i motionerna I: 134 och II: 173 bör beaktas.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1) att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 45 av herr Weiland m. fl. och II: 50 av herr Carlsson i Tibro m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa, vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål, samt

2) att de likalydande motionerna I: 134 av fröken Andersson m. fl. och II: 173 av herr Munktell m. fl. om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för penninggåva till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar, måtte anses besvarade med vad utskottet ovan anført.

II) av herrar *Hagberg, Nilsson* i Svalöv, *Persson* i Svensköp och *Andersson* i Sundsvall.